

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izkaže vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s poštninjem na dom na celo leto 4 K., na pol leta 2 K. in za četrk leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K., za drugo tuzemstvo 3 K. Kdor hoče sam poslati, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odprevali. — Deležniki „Kotlarskega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Bokalniki se ne vračajo. Razpisovalna pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Voprejem naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne politizacije na enkrat 15 v., na dvakrat 25 v., na trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nazaprte reklamacije se poštnino preste.

Štev. 12.

V Mariboru, dne 23. marca 1905.

Tečaj XXXIX.

## Kaj reče naš kmet?

Kdor boče svoje pridelke, recimo živino, sadje, prodati izven naše države, mora plačati na meji po trgovinskih pogodbah določen znesek v denarju, kar imenujemo carino. Med avstrijsko in ogrsko državno polovico dosedaj ni bilo nobene carine, ampak vsi ogrski pridelki so se lahko pri nas in naši na Ogrskem prodajali in kupovali, ne da bi trebalo na mejah plačevati pristojbino. Toda mogoče je, da se bo to razmerje kmalu spremenilo.

Pri zadnjih državnozborskih volitvah so zmagali na Ogrskem Košutovci, ki nočejo z nami Avstriji nič več skupnega imeti razven osebo cesarjevo. Dosedaj imamo namreč z Ogrji skupaj vse zunanje zadeve, kupčijske in in druge pogodbe s tujimi državami, vojsko in mornarico, denarno gospodarstvo za skupne potrebščine, denar in denarno veljavo, železnice, ki se dotikajo obeh državnih polovic in splošne postavbe o vojaštvu. Vsega tega nočejo Košutovci imeti več skupno z nami, ampak sami za se, le vladarja hočejo imeti še istega, kakor mi Avstriji. Seveda jim zadnjega nihče ne verjame, kajti kadar bo prišel čas, bi tudi vladarja odslovili ter si ustanovili ljudovlado.

Košutovci torej zahtevajo ločitev Ogrske od Avstrije. Naš cesar se je že izjavil, da jim pač dovoli ločitev, le vojaštvo še mora ostati skupno in tudi zastopstvo naše države na

zunaj. Vsled tega bi ne bilo nemogoče, da se Avstrija in Ogrska kmalu vsaj gospodarski ločita, to se pravi, da si postavita svojo carino in da tudi z drugimi državami sklepata trgovinske pogodbe vsaka za se.

Kaj reče naš slovenski štajerski kmet na to, če se gospodarski ločimo? Ali bo mu hasnila ali bo mu škodila taka ločitev? Na to se ne da odgovoriti natančno. Murski poljanec bo vesel, če se zaprejo meje ogrskemu žitu, ker bo potem dražje svoje žito prodajal. Sedaj pa mu dela ogrsko žito v tržnem svetu sploh in posebno še na radgonskem žitnem trgu veliko tekmovanje. A pohorski in savinjsko-planinski Slovenec ne bosta tega vesela, ker si morata žita kupovati in bi juna gospodarska ločitev podražila kup. Isto je z vinom. V vinogradnih krajih bi bili veseli, če ne bo smelo več ogrsko pristno in nepristno vino k nam, a kjer si vino kupujejo, tam ne bo veselja. Naši lesotrci gotovo ne bodo veseli, če se jim otežkoči s carino trgovanje po ogrskem in balkanskih deželah. Enako ima dvojno stran, solčno za nekatere kraje, senčno za druge kraje, tudi trgovanje s sadjem, slanino, krompirjem, perutnino itd. Edino menda glede živine na Slovenskem Štajerji ni nasprotnih misli. Iz tega sledi: Slovenski Štajer v svojih pridelkih nima enotnega značaja, ampak je tako raznoličen, da je težko splošno odgovoriti, ali bi mu gospodarska ločitev z Ogrsko škodila ali ne! Nekaterim krajem bi pač škodila, drugim pa hasnila!

Kmetstvo stališče na Slovenskem Štajerju bi menda bilo. toraj edino to pravo, da si gospodarske ločitve ne želimo, vendar ne bojimo se je tudi ne tako, da bi se morali od Ogrov drago odkupiti, ako še hočejo nadalje ostati z nami skupaj.

## Novi lovski zakon.

Govor deželnega poslanca dr. Jurija Hrašovca o priliki razprave o novem lovskem zakonu v štajerskem deželnem zboru.

Visoka zbornica! Reklo se je že, da je danes predležeci načrt lovskega zakona nastal iz pogajanja med strankami. Mi ga bomo tedaj, akoravno se ne more smatrati kot vzor zakona, odobrili in se bomo tudi udeležili podrobne debate. (Klici: Vrlo!) Res je, da nekatere določbe, kakor posebno § § 21, 24 in 30, prav znamenito zboljšajo sedanje razmere, posebno določba, da se naj lovška zakupnina (najemnina) razdeli bodisi na podlagi velikosti zemlje ali zemljiškega davka, dalje določba, da se občinski lov tudi lahko izvrši po zvedenih, in posebno določba § 30, da se sme lov tudi dati v zakup (najem) po prostem dogovoru.

Nasprotno so pa spet druge določbe v tem načrtu, ki mi ne ugajajo. Seveda smo prepričani, da nam ni mogoče, jih predruščiti. To so posebno določbe o postopanju, kako je izvedeti in določiti odškodnino, namreč določbe o razsodišču (razsodnikih ali izvoljenih sodni-

## LISTEK.

Na lovu.

P. D.

(Dajka.)

„Če nam kaj pride na pot“, reče Janez pomembno.

„Nu menim, da mi ne boste preveč škode naredili in da ne bo teklo preveč krvi.“

„Kdo pa ve?“ vpraša poštar prevzetno.

„Nu saj nič ne pravim. Kaj pa boste streljali?“

„Kar dobimo!“

„Ali hočete psa?“

„Seveda, seveda! Brez psa ni nič,“ govori Šmitek.

„Čakajte, prinesem vam orožje!“

Učitelj je porabil ta čas, da se je obrnil do tovarišev:

„Norčuje se iz nas! Glejte, da pride on v sramoto, a ne mi. Kar se mene tiče, jaz bom storil svojo dolžnost . . .“

Molčali so vsi.

„Napeti nam je treba vse sile. Ker če pridemo prazni, se nam bodo smejali. A tega ne smemo pustiti, tega ne! Upam, da se strinjate z menoj vsi?“

„Vsi!“ reče Šmitek.

„Kakor rečeno, kar se tiče moje osebe, vam povem, da se brez plena ne vrnem domov. In če zadenete še vi, gospod Janez, kako zverino, bomo že imeli kaj pokazati.“

„Saj smo štirje!“ zamrmra Janez.

„Štirje smo“, pritrudi učitelj. „Tudi na vas se zanašam, gospod Šmitek. Ali ste prvič na lovu?“

Če bi slavni občinski tajnik hotel govoriti resnico, moral bi pripoznati, da doslej še ni imel puške v rokah. A sramoval se je, to povedati med tako odličnimi lovci, za to je odločno pokimal z glavo.

„A, seveda! Večkrat že!“

„Potem je dobro. Nekaj vaje že imate. In to je dosti vredno. Vi pa, gospod Grčar, vem, da ne boste zaostajali. Pogumno naprej in z nami je sreča junaška!“

„Ahm!“ Prišel je ta glas iz poštarjevega telesa.

„Stvar je toraj dognana“, nadaljuje Čuš.

„Seveda je odvisna lovška sreča tudi od drugih stvari, s katerimi je treba računati. Jako važna stvar na lovu je puška, in če ta ni dobra, ni upati na plen. Jaz bi znal o tem marsikaj povedati.“

„Pa dobre puške so redke“, reče Šmitek.

„Seveda so redke. Dandanes je dobra puška zlata vredna. Zato pa se ne more prekovati izid in uspeh lova.“

„Ta hip je prišel župan s puškami.“

„Gospod Čuš, vi vzemite to-le! Navadno streljam jaz žnjo. In kdo še nima puške? A vi, Šmitek! Čakajte, vam jaz nabašem!“

„Na videz je dobra puška“, sodi Čuš.

„Upam, da tudi dobro meče.“

„Mislim da, samo zadeti je treba! Koliko patronov vzamete?“

„Vzamem več vrst. Morda pride kaj večjega.“

„Pa ne streljajte po nepotrebnem!“

„Hvala vam lepa! Pojdimo! A potrpite še nekoliko, gospod Grčar, potrpite! Dopoldan je še dolgo in utrudili se boste po jarkih in goščavah dovolj.“

Poštar je namreč med tem potegnil steklenico in pil po malem iz nje.

„Za kratek čas, gospod Čuš!“

Gospod Čuš je samo zmignil z rameni in šel naprej. Župan pa se je smejal, videč, da bo še poštarju strašno dolg čas, ker ob polovici steklenice se ne bo mogel tolažiti celo predpoldne.

„Mnogo sreče!“ zaklical še je županov blapec za lovci, ki so ponosno korakali v hrib.

kih); kajti mi smo prepričani, da se na mnogih krajih niti ne bodo našli možje, ki bi bili zmožni, prevzeti ta posel, možje, ki bi bili sposobni, izpolnjevati vse predpise pri razpravi, čeravno smo v drugem oziru zadovoljni, da ne pristoji več razsodba političnim oblastvom, ker je taistih uradovanje bilo vsaj po naših skusnjah veliko prepočasno. Želeli bi bili, da se bi bila predkazala razprava v takih slučajih sodišču. (Medklic: „Odvetnikom!“) O, ne! Čisto lahko bi se bila sprejela določba, da se stroški za pravnega zastopnika ne povrnejo. Gospoda! Večina slučajev bi se vendar rešila v bagatelnem postopku in za bagatelne pravde se navadno odvetniki ne trgajo. Sicer je to še drugo vprašanje, je li bi bil poseben razloček med stroški bagatelne pravde in stroški obravnave pred razsodiščem. To pa le mimogredé omenim; saj itak v tem obziru ni upati na kako spremembo in je mi tedaj ne bomo predlagali.

Pač pa mislim, da smemo predlagati spremembe glede nekaterih drugih določeb, in upam, da bo večina visoke zbornice te predloge tudi sprejela.

Po določbi § 57 smejo občine, v katerih se prebivalstvo večinoma peča z vinorejo, iztrebiti zajca v svojem obsegu. (Medklic: „Spada v podrobno debato!“) Mislim, da pribranim gospodom časa, če prednašam sedaj že naše dotične predloge. Mi želimo in predlagamo, da se ta pravica podeli tudi občinam, v katerih se prebivalstvo zelo peča s sadjerejo; mi bomo tedaj stavili v tem oziru pri tej točki preminjevalni oziroma dodatni predlog. Kot take občine bi se morale smatrati posebno tiste, v katerih se goji sadjereja v takem obsegu, ki je za gospodarske razmere dotične občine velikega pomena. Obstoji li ta okolnost ali ne, to naj bi se določilo ravno tako kakor glede vinoreje. Prepustilo bi se naj to ravno oni isti oblasti, ki mora potrditi dotični občinski sklep.

Tako je preprečena vsaka samovoljnost; kajti v takih slučajih storil bi najprej občinski odbor dotični sklep in potem bi se še le moral odobriti ta sklep od okrajnega glavarstva. Zloraba bi bila nemogoča.

Dalje grajam določbo § 62 v prvem odstavku, ker smo mnenja, da se otroci, ki morajo še hoditi v šolo, ne bi smeli rabiti kot gonjači. Stavili bomo tedaj tozadevni spreminjevalni predlog.

(Konec prihodnjic.)

## Rusko-japonska vojska.

Vrhovni poveljnik general Kuropatkin odstavljen, to je najzanimivejša vest iz bojišča. Dne 16. t. m. ga je car odstavil in na njegovo mesto začasno postavil generala Lineviča, dozdajšnjega poveljnika I. armade. Kdo bo na

Kuropatkinovo mesto prišel kot stalni poveljnik, se še dosedaj ne ve. Govori se, da general Dragumirov ali pa veliki knez Nikolaj Nikolaevič, vrhovno vodstvo vojaških operacij Linevič, prvi šef generalnega štaba Suhomlinov, drugi šef generalnega štaba Saharov. Poveljniki treh armad Kaulbars, Gripenberg in Heršelman.

Dne 12. marca l. l. je prevzel general Kuropatkin vrhovno poveljstvo. Že takrat je priporočal ruskemu ljudstvu potrpljenje. S tem je pokazal, kako dobro je poznal ruske razmere v Vzhodni Aziji. Vedel je, da so ruske čete v Vzhodni Aziji malenkostne, da komaj zadostujejo za varstvo železnice. Pred topovi sovražnika je moral zbrati svojo armado, vedno se skrbno izogibajoč odločilne bitke, preden se ni za to čutil dovolj močnega.

Toda niti Bog ne naredi vsem ljudem prav, kaj še le človek. Nezadovoljnosti so začeli vzdigati glave, ker se je Kuropatkin vedno umikal. Hoteli so zmag, ker niso poznali težkega položaja ruske armade. Neki dopisnik pripoveduje, da se je Kuropatkin kljub svojim načelom, se vedno umikati, dokler ne pride ugoden čas za odločilni udarec, vendar vsled vednega godrnjanja odločil, sprejeti pri Mukdenu bitko, v kateri je pa bil vsled japonske premoči premagan.

Prihodnji poveljnik bo imel mnogo lažje stališče. Našel bo organizirano rusko armado, oslabileno japonsko pa precej daleč od domovine, kar otežkoči njeno dovažanje. Najhujše čase je preстал Kuropatkin in kar je ta sejal, bo njegov naslednik žel.

Umikanje se vrši, kakor poročajo iz Petrograda, sedaj v najlepšem redu. Japonci vsled utrujenosti niso mogli močno pritiskati za umikajočimi Rusi. Na vsakem ugodnem kraju se ustavijo Rusi ter odbijajo Japonce. Tako se poroča, da so pri reki Fauhio imeli Japonci 1000 mož izgub. Kje se bodo Rusi zbrali in ustavili, se ne ve. Bržkone še le pri Harbinu.

### Kuropatkin se poslavlja od armade.

Neki ruski poročevalec piše o tem: Kdor je videl Kuropatkina pred odhodom v Harbin, pravi, da je napravil nanj jako žalosten vtisek. Oči njegove so medle in leže globoko v votlinah. Kuropatkin je dejal k svojim spremljevalcem: „Vso zalogo velikih križev sem razdelil med najpridnejše med pridnimi. To je bilo moje zadnje delo kot armadni poveljnik“. Nato so v Harbinu navzoče čete defilirale mimo Kuropatkina, ki jih je žalostno gledal. Kuropatkin je stal pri odprtih vratih svojega železniškega voza, pozdravljal vojake in jim klical besede tolažbe in navdušenja. Ko je zadnji oddelek prikorakal mimo njega, je odvezal sabljo in jo oddal adjutantu z

izrazom, o katerem adjutant pravi, da ga ne more ponoviti. Poroča se tudi, da je bil Kuropatkin pri slovesu od svojih vojakov zelo ginjen ter je vzkliknil: „Kaj bo sedaj z armado?“

### Zakaj je bil Kuropatkin odpoklican?

Iz Petrograda se poroča, da je dobil car dne 16. t. m. od Kuropatkina brzojavko, v kateri prosi, da bi smel en mesec prebiti v Petrogradu na počitku. Car je bil valed tega silno nejevoljen. Pokliče k sebi generala Hesseja, Kuropatkinovega prijatelja, in mu pokaže brzojavko. Jezni car je lastnoročno napisal dve brzojavki, eno za Kuropatkina, ki mu naznanja, da sprejme njegov odstop, drugo za Lineviča, ki ga imenuje za nadpoveljnika armade. Kuropatkinova usoda je bila odločena v malo trenutkih. Od druge strani pa se poroča: V kronskem svetu, ki se je vršil v Carskem selu pod carjevim predsedstvom, se je med drugimi vršil tudi sledeči prizor: Došlim generalom je bilo naročeno, posvetovati se izključno le o sredstvih za nadaljevanje vojske. V glavni seji je car sam izpregovoril: „Gospoda moja! General Kuropatkin je duševno pobit. Toda v tem trenutku je njegov ugled dvojen, kajti šele sedaj spoznam velike usluge, ki mi jih je doslej izkazoval v vojski. On mi podaja svoj odstop. Ne pozabite pri njegovi nesreči na njegove velike kreposti! Dovoljujem vam, da se takoj pričnete posvetovati o tem, naj se-li pusti Kuropatkinu vodstvo armade.“ Vsi generali so bili silno ginjeni. General Dragumirov je izpregovoril prvi; v kratkem je orisal Kuropatkinovo delovanje ter slednjič predlagal, da se ga odpokliče. Tem izvajanjem so se pridružili tudi drugi generali, nakar se je z vsemi proti trem glasovom sklenilo, odpoklicati Kuropatkina.

### Kuropatkin poveljnik I. armade.

Predno se je Kuropatkin odpeljal iz Harbina, brzojavil je carju, naj ga pusti na bojišču, ki je za njega sveto mesto, če tudi kot prostega vojaka. Prosil je, da mu da poveljništvo I. armade, katero je prej poveljeval Linevič. Ker je Linevič tudi to prošnjo podpiral, je car v to privolil.

## Državni zbor.

### Imunitetni odredi.

Nekateri državni poslanci razžalijo zunaj zbornice to ali ono osebo; a sodnija sme preganjati poslanca še le potem, kadar je k temu dovoljenje dala poslanska zbornica. Obstoji pa poseben odsek poslancev državnega zbora, kateri presoja, ali se naj poslanec izroči sodnijskemu preiskovanju ali ne. Ta odsek se imenuje: imunitetni. Ta odsek je predložil zbornici, naj se sodišču izroči poslanec grof Sternberg. Tega poslanca je v nekem časniku razžalil židovski dopisnik Penizek. Grof Sternberg ga sreča v zborničnem poslopju ter mu odmeri par gorkih za ušesi. Penizek išče sodnijske pomoči. Vsenemški poslanec Hauck se je pa pregrešil mnogo hujše. Hauck je v svojem protostantovskem časniku grdo aramotil presveto Rešnje telo. Državni pravdnik zahteva od poslanske zbornice, naj se mu izroči ta grdi poslanec. Imunitetni odsek je po večini glasov sklenil, vgoditi tej pravični zahtevi. A gotovo se bojo vsenemški in socijaldemokratski poslanci ustavljali v zbornici, izročiti svojega pajdaša sodniji. Vsaj so se temu ustavljali že v odseku njihovi pristaši.

### Proč od Ogrske!

Vsled novih državnozbornskih volitev na Ogrskem je ondi zdaj v večini tista stranka, ki bi rada takoj dosegla, da se Ogrski popolnoma ločijo od Avstrije, toraj, da imajo Ogrci od naše avstrijske popolnoma ločeno ogrsko vojno, svoj lastni denar, da se pobira na Ogrski meji carina za stvari, ki se tje uvažujejo. Ogrci in Avstrijci bi imeli le še skupnega vladarja. Ker toraj Ogrci delajo na to, da se ločijo od Avstrije, se je dozdevalo primerno nemško narodni stranki v avstrijski poslanski zbornici, da je po dr. Deršati vložila tale predlog: „naj se izvoli od-

### V.

V gozdu je gospod Čuš še enkrat spregovoril:

„Sedaj pa le pozor, gospoda! Streljali bomo na vse, naj si bo ptič ali kaj drugega. Na lovu je treba paziti na vse! Če se zaziblje veja, če zašumi listje, na vsak glas je treba poslušati. Ne govorite preglasno, da lahko čujemo vsak šum!“

„Kaj pa pes?“ šepeče Šmitek.

„Psa bom imel jaz pri sebi,“ odgovori učitelj. „Mislim, da nima nihče ničesar proti temu.“

„Jaz že ne,“ mrmra poštar.

„Torej je dobro. Le pazite! V kratkem pridemo v smrečevje, morda dobimo tam kako veverico.“

Po kratkem molku je gospod Čuš nadaljeval svoje podučno predavanje.

„Če kdo kaj ustrelil, naj takoj zopet nabaše, ker ni vselej, da je žival mrtva. Sicer imamo vsi dvocevke, toda gotovost je vselej dobra reč. Merite pa le dobro, da ne kvarimo zastonj smodnika!“

„Gospod Čuš, vrane!“ vzklikne Šmitek.

„Ali gremo nanje?“ vpraša Janez.

„Čakajte, da vidimo, kam se vsedejo“, odgovori učitelj. „Le počakajte! Koliko jih je? No, ni ravno predaleč! Jaz pojdem nanje!“

„Kam pa naj gremo mi?“

„Vi pojdite kar tu spodaj naprej. Jaz grem za vranami, če kaj zadenem, potem pa pridem čez vrh za vami. Čul bom tako, če bo kdo kaj streljal.“

To reši je Čuš odšel proti vrhu, kamor je bila letela jata vran. Svojim prijateljem se je takoj pokazal veččega lovca. Puško je nosil v roki, vedno pripravljeno na strel, telo upognjeno, klobuk potlačen na čelo. Tako je lazil oprezno in počasi dalje.

Njegovi prijatelji so šli po slabo uhojeni gozdni cesti naprej. Gledali so sicer mnogo, a videli malo. Šmitek, ki se je menda hotel posebno odlikovati, vodil je s posebno vnemo ona dva. Z očmi je hotel predreti vejevje, z ušesi vjeti vsak najmanjši šum. Ali samo veter je lahno vel skozi listje.

„Tu morajo biti veverice,“ šepne naposled Janezu.

Ta mu pritrdi.

„Kraj je res kakor nalašč zanje!“

„In koliko je žira po tleh!“

„Le pazite, gospod Šmitek!“

„Da, tu morajo biti veverice!“ prikima poštar.

(Dalje.)